

บทสรุปผู้บริหาร

สภาพการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน จังหวัดสระแก้ว พ.ศ.2553

จังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 256 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 7,195.436 ตารางกิโลเมตรหรือ 4,496,961 ไร่ จังหวัดสระแก้วได้มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและประชากรเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ซึ่งการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและประชากรเป็นตัวกำหนดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติตามไปด้วย ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินตามรูปแบบของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง การศึกษา การสำรวจประเภทการใช้ที่ดินทำให้สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ทั้งพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่ป่าไม้ แหล่งน้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด รวมทั้งพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ข้าว ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง และยูคาลิปตัส การใช้เทคโนโลยีด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จากการสำรวจระยะไกล (Remote Sensing) ระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นผิวโลก (Global Positioning System) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems) มาประยุกต์สำหรับ ตรวจสอบลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน และติดตามการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินได้ด้วยความถูกต้องน่าเชื่อถือ ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้ มีความทันสมัยและมีความเป็นปัจจุบัน ทำให้กระบวนการรวบรวม จัดเก็บ วิเคราะห์ข้อมูลแผนที่และฐานข้อมูล และการแสดงผล เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้กรมพัฒนาที่ดินจึงได้นำเทคโนโลยีจัดทำแผนที่สภาพการใช้ที่ดินโดยใช้เทคโนโลยีดังกล่าว นำเสนอในมาตราส่วน 1:25,000 แล้วเสร็จในปี พ.ศ.2551 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2553 ซึ่งข้อมูลที่ได้มีความสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์การกำหนดเขตเพาะปลูกที่เหมาะสม การประเมินผลผลิตของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ปาล์มน้ำมัน ฯลฯ การจัดการระบบชลประทานให้เพียงพอกับความต้องการน้ำของพืช โดยมีวัตถุประสงค์ คือเสนอข้อมูลการใช้ที่ดินในปัจจุบัน และติดตามการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเปรียบเทียบกับข้อมูลการใช้ที่ดินในอดีต โดยสามารถสรุปผลประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ดังนี้

1 สภาพการใช้ที่ดินจังหวัดสระแก้ว ปี พ.ศ. 2553

1.1 **พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง** มีเนื้อที่ทั้งหมด 162,850 ไร่หรือร้อยละ 3.62 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชุมชน ที่อยู่อาศัย สถานที่ราชการ ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเมืองสระแก้ว

1.2 **พื้นที่เกษตรกรรม** มีเนื้อที่ทั้งหมด 3,108,417 ไร่ หรือร้อยละ 69.13 ของพื้นที่จังหวัด ประเภทการใช้ที่ดินที่มากที่สุดคือ นา มีเนื้อที่ทั้งหมด 1,143,985 ไร่ หรือร้อยละ 25.44 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ในอำเภออรัญประเทศ อำเภอตาพระยา อำเภอโคกสูงและอำเภอวัฒน

นคร รองลงมาคือ มันสำปะหลัง มีเนื้อที่ทั้งหมด 752,662 ไร่ หรือร้อยละ 16.74 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ในอำเภอรัฐประเทส อำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอตาพระยา และอำเภอวัฒนานคร ยุคาลิปตัส มีเนื้อที่ทั้งหมด 380,816 ไร่ หรือร้อยละ 8.47 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอเขาฉกรรจ์ และอำเภอวัฒนานคร

1.3 **พื้นที่ป่าไม้** มีเนื้อที่ทั้งหมด 1,058,758 ไร่ หรือ ร้อยละ 23.54 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนใหญ่จะเป็นป่าดิบสมบูรณ์ มีเนื้อที่ทั้งหมด 754,165 ไร่ หรือร้อยละ 16.77 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนใหญ่กระจายตัวอยู่ในบริเวณทางตอนเหนือของจังหวัดบริเวณ อำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอตาพระยา และอำเภอวัฒนานคร

1.4 **พื้นที่เบ็ดเตล็ด** มีเนื้อที่ทั้งหมด 101,479 ไร่หรือ ร้อยละ 2.25 ของพื้นที่จังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นไม้ละเมาะ มีเนื้อที่ทั้งหมด 85,177 ไร่ หรือร้อยละ 1.89 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนพื้นที่ที่เหลือจะเป็นพื้นที่ลุ่ม ทุ่งหญ้า และเหมือง บ่อขุดตามลำดับ

1.5 **พื้นที่แหล่งน้ำ** มีเนื้อที่ทั้งหมด 65,457 ไร่หรือร้อยละ 1.46 ของพื้นที่จังหวัด ซึ่งจะเป็นแหล่งน้ำชลประทาน และแหล่งน้ำตามธรรมชาติ

2 สภาพการใช้ที่ดินจังหวัดสระแก้ว ปี พ.ศ. 2553 เปรียบเทียบกับสภาพการใช้ที่ดินจังหวัดสระแก้ว ปี พ.ศ. 2551 พบว่า

2.1 **พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง** พบว่า พื้นที่เพิ่มมากขึ้น 1,341 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของพื้นที่จังหวัดได้แก่ พื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร

2.2 **พื้นที่เกษตรกรรม** พบว่า พื้นที่เพิ่มมากขึ้น 6,326 ไร่ หรือร้อยละ 0.14 ของพื้นที่จังหวัด ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่การปลูกพืชไร่ พื้นที่นาข้าว ไปเป็นการปลูกไม้ยืนต้น โรงงานอุตสาหกรรม พื้นที่ชุมชน อ่างเก็บน้ำ ตามลำดับ และการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ป่าไม้ เปลี่ยนมาเป็นพื้นที่เกษตรกรรม

2.3 **พื้นที่ป่าไม้** พบว่า พื้นที่ ลดลง 2,745 ไร่หรือร้อยละ 0.06 ของพื้นที่จังหวัด ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ป่าไม้ เปลี่ยนมาเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เช่นพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ยุคาลิปตัส

ข้อเสนอแนะ

จากผลการเปลี่ยนแปลงประเภทการใช้ที่ดินพบว่า ปัจจัยหลักนอกจากปัจจัยทางกายภาพซึ่งประกอบด้วย ลักษณะภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และแหล่งน้ำ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตขึ้นพื้นฐานแล้ว ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตค่อนข้างมากคือ ตลาดรองรับสินค้าที่เกษตรกรผลิตได้ และแนวโน้มของราคาสินค้าที่คาดว่าจะได้รับเมื่อผลผลิตออกสู่ตลาด ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบัน

III

เกษตรกรทำการเกษตรเพื่อการค้าเป็นหลัก เน้นการผลิตพืชเฉพาะอย่างเจาะจงตามความต้องการของตลาดเป็นสำคัญ เป้าหมายสูงสุดคือผลตอบแทนสูงสุดที่จะได้รับ ดังนั้นจึงมีการลงทุนสูง ทั้งด้านเงินทุน เทคโนโลยี และเครื่องจักรสมัยใหม่ ทำให้เกษตรกรมีความเสี่ยงในการผลิตแต่ละครั้ง การแก้ปัญหาดังกล่าวรัฐบาลอาจกระทำได้โดยสนับสนุนนโยบายประกันราคาขั้นต่ำหรือเข้าแทรกแซงด้านการตลาดและการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า นอกจากนี้การส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบผสมผสานและมีความหลากหลายของสินค้าเกษตรก็จะช่วยลดความเสี่ยงจากปัจจัยที่เข้ามาอิทธิพลต่อการทำการเกษตรของเกษตรกรได้อย่างยั่งยืนในที่สุด